

Жанна Анатоліївна ОЛЕКСІЧ,

асистент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту

ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України»

ІНТЕГРАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТУ ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ І ПРОЕКТІВ

Проблема розуміння системи державного аудиту ефективності є відносно новою, а отже зрозумілим і очевидним є той факт, що існує велика кількість невирішених питань, що є ключовими і формують загальний напрям розвитку цієї нової економічної проблеми. Еволюція будь-якої економічної наукової думки нерозривно пов'язана з вирішенням прикладних методичних питань, головним з яких є вирішення проблеми формування предмету, мети і методу. Зв'язок предмету і методу є настільки нерозривним, що його важко переоцінити. Формуючи та обираючи певний метод аудиту ефективності, необхідно розуміти мету дослідження і чітко визначити можливі очікування.

Результативність будь-якого проекту, в тому числі і таких, що потребують використання державних фінансових ресурсів проявляється через досягнення встановлених цілей. Таке досягнення зазвичай проявляється через зміну основного набору індикаторів. Відповідно, інтегральний ефект від реалізації державних цільових програм і проектів запропоновано визначати шляхом оцінювання приросту основних показників на макрорівні (економічних (*E*), соціальних (*S*), організаційних (*O*) та екологічних (*En*)), які характеризують результати досягнення ключових цілей держави у відповідних напрямках. Розрахунок цього ефекту запропоновано проводити шляхом переведення кількісних показників у бінарні характеристики (0 або 1).

Проте, необхідно чітко усвідомлювати, що показники, характеризуючи одну й ту саму зміну, можуть змінюватися у різних напрямках. Таким чином, при проведенні розрахунків, зазначені вище групи індикаторів будуть розділені на такі, вплив яких має конструктивний та деструктивний характер. Конструктивна зміна проявляється

у співпадинні динаміки зміни та добробуту населення. Такі фактори, чий вплив трактується автором як конструктивний, оцінюються в 1 бал при зростанні їх значень у результаті використання державних фінансових ресурсів. Якщо їх значення зменшується або не змінюється, то цим показникам надається бінарна оцінка в 0 балів. Деструктивна зміна проявляється у зворотній динаміці зміни індикатора та добробуту населення. Для факторів, чий вплив автор вважає деструктивним, логіка встановлення бінарних оцінок є зворотною.

Розглянемо детальніше про які саме індикатори йде мова. Група економічних індикаторів має відображати зростання добробуту в результаті використання державних фінансових ресурсів. Розглянувши та проаналізувавши основні макроекономічні показники, що використовують в роботі Світовий банк [3] та Міжнародний валютний фонд [1], а також низка світових консалтингових компаній та організацій [2, 4], нами була сформована група основних індикаторів, що відображають зміни добробуту у країні: ВВП на душу населення (GDP_{cap}), чистий експорт (NE), реальна відсоткова ставка (r), експорт високотехнологічної продукції (E_{HT}), індекс інфляції (I), борг уряду (DG). За характером впливу ми пропонує розділити їх наступним чином:

- конструктивні фактори: ВВП на душу населення, чистий експорт, реальна відсоткова ставка, експорт високотехнологічної продукції;
- деструктивні фактори: індекс інфляції, борг уряду.

До соціальних індикаторів нами було віднесено: індекс забезпеченості населення водними ресурсам (WS); індекс забезпеченості населення енергоресурсами (ES); показник тривалості життя населення (LE); кількість Інтернет-користувачів у країні (IU); індекс розвитку інфраструктури (ID); індекс бідності (P); чиста міграція (NM); індекс Джині, що характеризує справедливість розподілу доходів у суспільстві (G); індекс безробіття (UE); приховане безробіття (VE). До конструктивних були віднесені наступні показники: індекс забезпеченості населення водними ресурсам, індекс забезпеченості населення енергоресурсами, показник тривалості життя населення, кількість Інтернет-користувачів у країні, індекс розвитку інфраструктури. До факторів, чий вплив на результати використання державних фінансових ресурсів ми розглядаємо деструктивним, були

віднесені: індекс бідності; чиста міграція; індекс Джині, що характеризує справедливість розподілу доходів у суспільстві; індекс безробіття; приховане безробіття.

Перелік організаційних факторів склали наступні: наявність сприятливих умов для започаткування підприємницької діяльності (E_{db}); індекс дотримання законів ($L&O$); індекс дотримання бізнес-домовленостей (CE); рейтинг розміру неофіційних платежів державним службовцям (IP); індекс хабарництва (C). До факторів, чий вплив вважаємо конструктивним віднесли: наявність сприятливих умов для започаткування підприємницької діяльності; індекс дотримання законів; індекс дотримання бізнес-домовленостей. Деструктивні фактори сформували: рейтинг розміру неофіційних платежів державним службовцям, індекс хабарництва.

Єдиною групою факторів, чий вплив на результати використання державних фінансових ресурсів автор розглядає за допомогою конструктивних індикаторів є екологічні чинники, до яких віднесено: показник використання енергії на душу населення (E_{cap}), кількість посівних площ (IL), індекс покращення санітарного стану умов життя населення (SF), рівень використання альтернативної та атомної енергетики ($A&NE$).

З урахуванням вищезазначеного інтегральний ефект від використання державних фінансових ресурсів (у бальних оцінках) пропонується розраховувати наступним чином:

$$\begin{cases} IE = E + S + O + En \\ E = GDP_{cap} + NE + DG + r + E_{HT} \\ S = P + NM + G + UE + WS + ES + LE + VE + IU + ID \\ O = E_{db} + IP + C + L \& O + CE \\ En = E_{cap} + IL + SF + A \& NE \end{cases} \quad (3.1)$$

Розроблений авторський науково-методичний підхід до визначення інтегрального ефекту має ряд відмінних рис: 1) акцентує увагу на результативності використання державних фінансових ресурсів; 2) через порівняння з аналогічними проектами та за допомогою масштабування дозволяє проводити оцінку економічності використання державних фінансових ресурсів; 3) охоплює широке коло різнопланових груп показників, що дозволяють розглядати об'єкт оцінки не

обмежено, а цілісно, формуючи всебічно обґрунтовану думку про ефективність реалізації державних проектів; 4) є доволі гнучким до зміни і порівняння фактичних і планових змін основних показників; 5) дозволяє аналізувати ширший перелік чинників, аніж розглядається при затвердженні проекту, а отже якісно підвищує ефективність попереднього аудиту.

Список літератури

1. Сайт Міжнародний валютний фонд – <http://www.imf.org/external/index.htm>
2. Сайт Міжнародної рейтингової компанії «Business Environment Risk Intelligence» – <http://www.beri.com/>
3. Сайт Світового банку – <http://www.worldbank.org/>
4. Сайт Світової незалежної, неприбуткової, організації із попередження та розв'язання криз «The International Crisis Group» – <http://www.crisisgroup.org/en.aspx>

Олексіч, Ж.А. Інтегральний підхід до визначення ефекту від реалізації державних цільових програм і проектів [Текст] / Ж.А. Олексіч // Облік, аналіз та аудит в умовах міжнародної інтеграції України: збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (13 грудня 2013 р., м. Донецьк). – Донецьк: ДонДУУ, 2013. – С. 55-58.